

A vadászkutyák munkában betöltött szerepe

Magyarországon főleg a vizslás vadászatnak vannak hagyományai, ennek ellenére úgy fest, hogy az elmúlt évtizedben a retrieverek száma is fokozatosan növekszik. A retrieverekről és főként a labradorról Rácz Istvánnal, a Hungária Retriever klub elnökével és Pomázi Ágostonnal, a neves kynológussal beszélgettem a Mátraterenyén megrendezett (2006 október) Cold Game Teszt kapcsán.

Magán a versenyen remek hangulat uralkodott. Látszott a csapaton, hogy egymást ismerő, segítő társaság. A kutyák viselkedése és munkája pedig a tulajdonosok áldozatos idő- és energiaráfordításáról tett tanúbizonyságot.

Elsőként talán tisztázzuk, hogy mit is jelent a Cold Game Teszt?

István: Ezt a versenyt gyakorlatilag vadászok találták ki, és leginkább ők űzik, annak érdekében, hogy a vadászati holszezonban is tréningben tartsák kutyáikat. Lényeges eltérés, hogy ezt lőtt vaddal végzik, ellentétben a Working Teszttel, melynél apportzsákot (dummy) használnak. A sokak számára ismert Field Trial versenytől pedig abban különbözik, hogy ez nem éles vadászat, hanem a vadászat során felmerülő különböző helyzetek (területkeresés, vonalhajtás, vízimunka) életszerű imitálásáról és annak megoldásáról szól.

A Cold Game tesztnek nincs pontos, kőbe vésett szabályzata: a bírálókat elismert, több évtizedes tenyésztői és trénermúlttal rendelkező, gyakorlott emberek végzik, akik a feladatokat a helyszínen rögtönözve találják ki. Maga a verseny a már említett szinten tartás mellett azt a célt is szolgálja, hogy a kutyák irányíthatóságát életszerű szituációkban vizsgálják. Az értékelést követően a bírák megosztják észrevételeiket a kutyavezetőkkel, és javaslatot tesznek az esetleges hibák kiküszöbölésére. Klubunk körülbelül három évvel ezelőtt indította el az ilyen irányú kiképzéseket, és büszkén mondhatom, hogy az anyaországgal ápolt kiváló kapcsolatnak is köszönhetően, meghívásunkra angol trénerok is segítik szakmai munkánkat, ezzel párhuzamosan pedig nagyszerű retrieveres csapatunk verbuválódott.

Ha jól tudom, nemrég Angliában járt tapasztalatszerzés céljából. Mik voltak a benyomásai?

István: Egészen pontosan Wales-ben voltam, az ott megrendezett nemzetközi Cold Game Teszten. Magától értetődik, hogy rendkívül magas színvonalú munkákat volt alkalmam megfigyelni. Kint hihetetlenül komolyan veszik ezt a sportot, és nagyon élénk a versenyszellem. Az angolok nyerni mennek ki a pályára, és mindent megtesznek ennek érdekében.

Természetesen megmaradnak a tisztességes versengés keretein belül, sőt példaértékű az a sportszerűség, amit tanúsítanak. A bírálatokat maximális korrektség és hihetetlen szigor jellemzi. Még a legnagyobb nevű kutyákat is pillanatok alatt kiszórák, ha elemi hibát vétének. Ezt a tulajdonosok kulturáltan veszik tudomásul, és elfogadják a döntést. Ami még inkább megragadott, hogy az éppen nem versenyző emberek a pálya szélén szurkolnak riválisaiknak, és a végén tapssal, valamint személyes gratulációval ismerik el a másik teljesítményét. Teljesen általános, hogy sporttársként kezelik az ellenfelet, és tanácsot is kérnek egymástól. Szintén komoly tanulság volt, hogy az angoloknál a versengés nem öncélú tevékenység, hanem a tenyésztés szerves része, az eredményesség mércéje. Én személy szerint követendő példának tekintem ezt a gondolkodást.

Ezek szerint Ön az ún. munka típusú labradorok mellett tör lándzsát?

István: Én személy szerint ezt a típust kedvelem és tenyésztetem. Azt vallom, hogy mivel a labrador retriever elsősorban vadászkutya, ezért a szelekció alapja csakis a munkateljesítmény lehet. Egy lelkiismeretes tenyésztő egyszerűen tartozik annyival a fajtának, hogy ennek megfelelően kezelje. Nagy problémát jelent, hogy kiállításokon olyanok bírálják a fajtát, akik nem is ismerik. Ez elfogadhatatlan. Csak olyan ember vállalkozzon erre, aki tenyészt, képi és dolgozik is vele, mert csak ő képes érdemben állást foglalni.

Mára már elértük, hogy a show-kiállítások kivételével tenyész- és munkavizsga-minősítéseket csak a klub által elfogadott bírák adhatnak ki. A show-kiállítások nem teszik lehetővé, hogy a kutyák belső adottságait és egészségét (csípő, könyök, szem) vizsgálják. Ezért tartom fontosnak a kiképzést és a versenyeken való részvételt, mert ez által egzaktul vizsgálható a tenyésztés eredményessége az utódok teljesítményében. Ebből az irányból közelítve pedig eljutunk a kívánatos küllemhez is. Ez pedig nem más, mint amivel a kutya lehetőleg jobban meg tudja oldani a rábízott feladatot. ugyanez érvényes az egészségre is. Gyakran mondom, hogy mi nem csípőt, vagy fogat tenyésztünk, hanem vadászkutyát. A munkában kifogástalanul teljesítő kutyák esetében eleve kizárt, hogy bármilyen feladatuk ellátását akadályozó egészségügyi problémával küzdjenek. Persze mindehhez szükség van egy fajta önszabályozás elsajátítására. Megint csak az angol példával tudnék előhozakodni. Ott bármilyen kis hiba miatt a tenyésztő képes kizárni kutyáját a tenyésztésből, ugyanis tudja, hogy hosszútávon maga alatt vágja a fát, ha hibás egyeddel fedeztet, mivel ő a kutyája leszármazottaival a versenyeken nyerni szeretne. Szemtanúja voltam például annak, mikor egy bíró azért zárt ki és javasolt ivartalanításra egy kutyát, mert az a vágtyól hajtva halkán nyüszített (csipogott) egyet a verseny közben. Ez a tökéletes önkontroll hiányosságának minősül. Gondoljon csak bele: ez a kutya most még csak egyet nyüszített, de kölykei, majd azok kölykei

már vonyítani, sőt ugatni fognak, és nem lesznek képesek megfékezni vadászszenvedélyüket, ami idővel aláássa a feltétlen engedelmességet. Ez megengedhetetlen egy munkavonalú labrador esetében.

Retrieverek munkában 1.

Retrieverek munkában 2.

Retrieverek munkában 3.

Retrieverek munkában 4.

A klubvezetés rendszeresen részt vesz retrieveres szemesztereken, ahol minél többet megtudhatunk az anyaország elvárásairól. A kutyatenyésztés többek között azért is van alacsony szinten ma Magyarországon, mert sokan jövedelempótló tevékenységnek tekintik, pedig ez egy felelősségteljes szakma. Elhatároztuk, hogy tenyésztési célként a fajta értékeit megőrző nemesítést akarjuk kitűzni. Mindent megteszünk azért, hogy tagjaink szélesíthessék ismereteiket, illetve szakszerűen képezhessék kutyáikat. Öröndetesnek tartjuk, hogy lassan felnő egy olyan vevőréteg, aki vásárlás előtt tájékozódni akar. Ennek elősegítésére saját honlapot üzemeltetünk, az ezen szereplő adatokért természetesen a klub garanciát vállal. Remélem, nem érte félre: én nem a küllemtenyésztők ellen vagyok, csak azt szeretném, hogy mindenki, aki e nagyszerű fajtával foglalkozik, fordítson figyelmet a belső értékek megóvására is, mivel azokat néhány ebgeneráció alatt el lehet pocsékolni, de helyreállításukhoz évtizedek kőkemény munkája szükséges.

Ha már itt tartunk: hogyan képzeljük el azt a bizonyos munkavonalú labradort, illetve mit gondol arról a sokak által felvetett kételyről, miszerint ezek a kutyák alkalmatlanok a kedvtelésből történő tartásra?

István: Először is nézzük a küllemet! Ez a típus jellemzően szikárabb, vékonyabb felépítésű, hosszúkásabb, keskenyebb fejű, mint a küllemkiállításon megszokottak. munka közben igen energikus, nagy teherbírású, rámenős és határozott, a környezeti hatásokkal szemben pedig abszolút ellenálló. Magabiztos, de rendkívül fegyelmezett, egyenes jellemű, őszinte kutyák ezek: képesek arra, hogy akár 2-3 egymást követő, kimerítő vadásznapot is végigdolgozzanak anélkül, hogy munkakedvük, teljesítményük jelentősen visszaesne.

A kérdés második felének megválaszolására előtt fussunk végig az öröklött adottságokon, melyek egy kiváló munkavonalú az angolok szerint: eredeti labradort jellemeznék: ösztönös intelligencia, maximális irányíthatóság, fejlett kapcsolatteremtő-készség, fokozott apportkészség, emberhez való szoros

ragaszkodás és hangsúlyos szolgáltkészség, kiegyensúlyozott magatartás, valamint játékos hajlam. Ezek azok a rögzített adottságok, amelyek egyfajta gerincet, tartást adnak a kutyaviselkedésének, és amelyeknek határait az állat genetikailag determináltan nem lépi át, ezáltal tökéletesen kiszámíthatóvá válik. És pont ezek azok a készségek, melyek lehetővé teszik, hogy még kedvencként is könnyedén lehessen vele együtt élni. Tapasztalatból mondom, hogy az ilyen kutya pontosan apportkészsége, játékosága és megfelelni akarása miatt nagyon könnyen és gyorsan tanul. Nem túlzás, hogy nevelésével akár egy 13-14 éves gyermek is elboldogul. Hozzá kell tenni persze, hogy ehhez még ha nem is vadásztatják naponta minimum 40-50 percet kell foglalkozni vele. Ha elhanyagolják, talál magának más elfoglaltságot.

Gyakran hívnak szakértőnek kutyaharapásos esetek kivizsgálásához. Gyakorlati tapasztalataim alapján kijelenthetem, hogy a retrieverek által elkövetett marások esetében egyetlenegyszer sem fordult elő, hogy munkavonalú kutya okozott volna sérülést! Itt vissza- utalnék a genetikailag determinált viselkedésminták kiemelkedő fontosságára. Érdekes megfigyelésem az is, hogy ha nagy ritkán összezördülnek, a munkavonalú kutyák inkább csak veszekednek, pörölnék egymással, és szinte egymáshoz sem érnek, míg több show-, vagy duál-kutyánál bizony láttam, hogy keményen és mélyen ráfogtak egymásra, olykor komolyabb sérülést okozva.

Nem véletlen, hogy az angolok nagyon magas követelményeket állítanak a munkavonalakkal szemben a belső adottságokat illetően. Az ő szemléletük szerint a tenyésztésben az öröklött (genetikailag rögzített) készségekre kell a legnagyobb hangsúlyt fektetni, mert csak ilyen kutyával lehet könnyen dolgozni és magasszintű eredményeket felmutatni. Azt a luxust, miszerint: nem dolgozik valami jól, de szép, úgyhogy tenyészték vele, a náluk tapasztalható éles versenyben, illetve a fajta tulajdonságainak tisztelete miatt nem engedik meg maguknak. A munkateljesítményre történő szelekció alapján kihulló kutyák családi kedvencnek azért még tökéletesek, de tenyésztésbe csak a kimagasló képességű egyedek kerülnek. Egy igen neves, munkaorientált angol tenyésztő mondta nekem egyszer, hogy ha holnaptól a show- és a duális típus tenyésztésében célirányosan csak a belső adottságokra koncentrálnának, akkor körülbelül 30 év kellene ahhoz, hogy kiegyenlítődjenek a teljesítménybeli különbségek.

A beszélgetés elején szóba került, hogy Magyarország alapvetően vizslás hagyományokkal bír. A vizslához képest mi a retriever előnye?

Ágoston: Nem tartanám túl szerencsésnek összehasonlítani a különböző fajták munkáját, és ez által erényeit sem, mert ez nem lehet objektív mérlegelés alapja. Az egyik ezt tudja jobban, a másik azt, ezért nem lenne igazságos rangsort felállítani közöttük. A vizslák 80%-ban önállóan dolgoznak.

Lövés előtti kereső munkájuk során a vadász előtt nagy távolságban (150-200 m) kutatják át a területet, és állják (a jól ismert pózban, szoborrá merevedve fixírozzák) a megtalált vadat, míg gazdájuk oda nem ér, és ki nem tapossa (menekülésre készíti a rejtőző zsákmányt). Az egyik legmarkánsabb különbség, hogy a retriever vadászat alatt nem önállóan, hanem gazdája utasítására, vezetőjével szoros kontaktust tartva dolgozik, és igényli az irányítást. elsődleges feladata amire eredetileg is használták a lövés utáni munka, azaz a dögre lőtt (elejtett), vagy sebzett vad megkeresése és apportírozása. Hatalmas erényük a nagyon pontos térbeli jelölés, ami azt jelenti, hogy az adott területen több zsákmány helyét is képesek precízen megjegyezni.

Sokoldalúságuk miatt a retrieverek emellett keresési feladatot is képesek végezni. Ekkor kisebb távolságra, úgymond puska alatt dolgoznak. A meglapuló vadat felkeltik, tehát felröppenésre, felugrásra készítetik. Ez például dús növényzetű, fedett vadászterületen ahol a kutya egyszerűen elvesz az aljnövényzetben kifejezetten előnyös. A vadugrásnál természetesen nem üldözhetik a zsákmányt, amire igen könnyen megtaníthatók. Ekkor helyben kell maradniuk lehetőség szerint ülve vagy állva, hogy ne zavarják a vadászt, és hogy pontosan láthassák az elejtés helyét.

Kinek, és főként milyen céllal ajánlanák vadászathoz a retrievert?

Ágoston: A választás igazi alapja az önismeret. Az ember mérje föl pontosan saját vadászati szokásait és lelki beállítottságát, majd ennek alapján válasszon. Bár a retrieverek sokoldalú vadászkutyák még vércsapázásra (sebzett nagyvad keresése) is alkalmasak, a fajta eredetéből adódóan természetesen első helyen kell említeni a vízi vadászatot, ahol meglátásom szerint ez a fajta verhetetlen. Ezen kívül főként társas apróvad-vadászatokhoz kiválóak, ahol folyamatos

kapcsolattartásukkal és irányíthatóságukkal csak segítik, és nem akadályozzák a vadászatot. A hazánkban két leggyakoribb típus között is jelentős eltérések mutatkoznak: a goldenek finomabbak, megfontoltabbak, míg a labradorok pörgősebbek, rámenősebbek, jobban terhelhetők, és eredményesebbek a munkában.

Kiképzésük szempontjából alapvetően fontos a kutya-gazda közti szoros kötelék kialakítása, melynek felépítését egészen korán (2-3 hónapos kortól) el kell kezdeni. Ha ez valamilyen okból hiányzik, akkor a retriever bizony nagyon konok tud lenni. A munkában mutatott keménységük ellenére nagyon érzékeny lelkű kutyák, ezért a túlzott határozottságot, durvaságot nem viselik el. Erre egyébként nincs is igazán szükség velük kapcsolatban. Én személy szerint rövid- és drótszőrű magyar vizslák mellett tartok retrievert, és tapasztalatom szerint a munkában e fajták nagyszerűen kiegészítik egymást.